

การพัฒนาการจัดตั้งศูนย์มรดกวัฒนธรรมชาวเลบ้านแหลมตึกแก

The Development of the Chao Ley (Sea Gypsies) Cultural Heritage Center at Ban Laem Tukkae

ประภาศรี อึ้งกุล¹, บัญชิต ไหวว่อง², เดชา สีตุกา³ และรุ่งนภา อริยะพลปัญญา⁴
Prapasri Ungkul¹, Bundit Waiwong², Decha Seeduka³ and Rungnapa Ariyapholpunya⁴

บทคัดย่อ

ชุมชนบ้านแหลมตึกแก ตำบลรัชฎา อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต เป็นหมู่บ้านชาวเลกลุ่มใหญ่ที่สุดของภูเก็ต ประกอบอาชีพประมง มีวิถีชีวิตและประเพณีที่สืบทอดมาจากวิถีชีวิตชาวเลที่ดำเนินต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาค้นคว้า สืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่างๆ แบบมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในขอบเขตของพื้นที่กรณีศึกษา 2) เพื่อศึกษาระบบข้อมูลและรูปแบบการจัดตั้งศูนย์มรดกทางวัฒนธรรมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ แบบมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในขอบเขตของพื้นที่กรณีศึกษา 3) เพื่อจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM) ทำให้เกิดระบบข้อมูล แบบมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในขอบเขตของพื้นที่กรณีศึกษา และ 4) เพื่อสรุปองค์ความรู้แบบมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในขอบเขตของพื้นที่กรณีศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน ภูมิปัญญาบุคคล ประชาชนหมู่ที่ 4 บ้านแหลมตึกแก ผู้ประกอบการภาคธุรกิจ ภาคการท่องเที่ยวจากเทศบาลตำบลรัชฎา ภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง ใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจและเชิงคุณภาพ ดำเนินการศึกษาระหว่างปี 2558 - 2559 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การศึกษาสำรวจจากแหล่งศึกษาเรียนรู้ภายนอกชุมชน ได้แก่ การศึกษาดูงาน ณ มิวเซียมสยาม นิทรรศน์รัตนโกสินทร์ ศึกษาสำรวจภายในชุมชน การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ทั่วไป การสัมภาษณ์ระดับลึก ตรวจสอบข้อมูลโดยใช้เวทีประชาคม และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า เกิดความคิดเห็นร่วมกันที่จะให้มีการก่อสร้างศูนย์มรดกวัฒนธรรมชาวเลบ้านแหลมตึกแกขึ้นมาใหม่ แทนศูนย์เดิมที่ชำรุด ภายในศูนย์มรดกวัฒนธรรมชาวเลบ้านแหลมตึกแก ประกอบด้วยห้องแสดงตามมิติต่างๆ รวม 9 มิติ ได้แก่ มิติที่ 1 แหลมตึกแก ดินแดนแห่งชาวเล มิติที่ 2 รูปปั้นบุคคลสำคัญ มิติที่ 3 แกะรอยบรรพชน “อุรักลาไวย์” มิติที่ 4 มิติการดำเนินชีวิต มิติที่ 5 มิติ ภูมิปัญญาการแสดง “รองเง็ง” มิติที่ 6 พิธีกรรม “ลอยเรือ” มิติที่ 7 การประกอบอาชีพ มิติที่ 8 มิติด้านความภาคภูมิใจที่มีโอกาสเฝ้ารับเสด็จสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และมิติที่ 9 มิติด้านความตาย ซึ่งจัดแสดงภายในศูนย์มรดกวัฒนธรรมชาวเลบ้านแหลมตึกแก จำนวนเป็น 9 ห้อง

คำสำคัญ: การพัฒนา การจัดตั้ง ศูนย์มรดกวัฒนธรรม ชาวเลบ้านแหลมตึกแก

¹รองศาสตราจารย์, หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

¹ Assoc. Prof, Bachelor of Business Management in Human Resource Management, Faculty of Management Sciences, Phuket Rajabhat University, Thailand.

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์, หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

² Asst. Prof, Bachelor of Business Management in Human Resource Management, Faculty of Management Sciences, Phuket Rajabhat University, Thailand.

³อาจารย์, หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

³⁻⁴ Instructor, Bachelor of Business Management in Human Resource Management, Faculty of Management Sciences, Phuket Rajabhat University, Thailand.

Abstract

The Ban Tukky Community is located in Rasada Sub-district, Muang District, Phuket province. The inhabitants of the community were the biggest group of sea gypsies who earned their living by fishing. Their own way of living and traditions had been practiced until the present days. The research aimed to: 1) collect the information about the sea gypsies and their culture from various sources; 2) seek for a model to establish the Cultural Heritage Center; 3) manage the knowledge obtained in order to establish the data system; 4) conclude the body of knowledge by using participatory technique from all involved sectors. The sample groups consisted of community leaders, committee members of Moo 4 Ban Laem Tukkae, business operators, representatives from Rasada Municipality, and other involved people from private sectors. The research employed both quantitative and qualitative approaches. The researchers conducted the study in 2005 and 2006. The data was collected by the following methods: study trips at the Siam Museum and Nitat Ratanakosin; survey; focus group discussions; interviews, in-depth interviews, public hearings; and qualitative analysis.

The results revealed that there was a consensus from all parts involved that the new Chao Ley Cultural Heritage Center must be built to replace the old one. There should be 9 exhibitions in the Center: 1) General information of Laem Tukkae, the Land of Sea Gypsies; 2) Famous Historical figures; 3) The Ancestors of the Sea Gypsies Urak Lavoy; 4) Way of Life of the Sea Gypsies; 5) Ron-Ngeng, the Aesthetics Local wisdom of the Sea Gypsies; 6) Loy Rua, the Floating of Bad Luck Ceremony; 7) Occupations; 8) The Royal Visit of H.R.H. Princess Mother of the present King; 9) The Death Ceremony.

Keywords: development, establish, Cultural Heritage Center, Ban Laem Tukkae Chao Ley (Sea Gypsies)

ความสำคัญของปัญหาของการวิจัย

ชุมชนหมู่ที่ 4 บ้านแหลมตึกแก ตำบลรัชฎา อำเภอมะนัง จังหวัดภูเก็ต มีกลุ่มชาวเล “อุรักลาโว้ย” ตั้งถิ่นฐานจำนวน 310 ครัวเรือน ประมาณ 1,163 คน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ 1 ใน 35 กลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย กลุ่มชาวเล “อุรักลาโว้ย” เป็นกลุ่มชนที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน มีมรดกทางวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตผ่านวิถีธรรมชาติที่มีความสำคัญ และทรงคุณค่ามากมาย ดังนั้น เพื่อเป็นการสนับสนุน ส่งเสริม อนุรักษ์ พัฒนา สืบสานวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น รวมถึงการสร้างอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้แก่ประชาชน การส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และจัดภูมิทัศน์ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม เทศบาลตำบลรัชฎาจึงมีแนวคิดการจัดตั้งศูนย์มรดกวัฒนธรรมชาวเล “อุรักลาโว้ย” บ้านแหลมตึกแก เพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาค้นคว้า สืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่างๆ แบบมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในขอบเขตของพื้นที่กรณีศึกษา
2. เพื่อศึกษาระบบข้อมูลและรูปแบบการจัดตั้งศูนย์มรดกทางวัฒนธรรมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ แบบมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในขอบเขตของพื้นที่กรณีศึกษา
3. เพื่อจัดการความรู้ ทำให้เกิดระบบข้อมูล แบบมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในขอบเขตของพื้นที่กรณีศึกษา
4. เพื่อสรุปองค์ความรู้แบบมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในขอบเขตของพื้นที่กรณีศึกษา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้รับข้อมูลและรูปแบบการจัดตั้งศูนย์มรดกทางวัฒนธรรมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ แบบมีส่วนร่วม
2. นำข้อมูลไปใช้ในการจัดตั้งศูนย์มรดกทางวัฒนธรรมบ้านแหลมตึกแก

บททวนวรรณกรรม

การประชุมสมัยสามัญขององค์การวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ครั้งที่ 17 เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน ปี 2515 ณ กรุงปารีส ที่ประชุมได้ให้คำจำกัดความในเรื่องของมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural heritage) และมรดกทางธรรมชาติ (Natural heritage) ไว้ดังนี้ (ฉนวนวรรณ สายเชื้อ: 2541)

1. มรดกทางวัฒนธรรม หมายถึง
  - 1.1 อนุสรณ์ (Monuments) คือ ผลงานทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม ส่วนประกอบหรือโครงสร้างทางโบราณคดี ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ หรือวิทยาศาสตร์
  - 1.2 กลุ่มอาคาร (Groups of building) เป็นกลุ่มของอาคารที่แยกกัน หรือต่อเนื่องกัน โดยลักษณะทางสถาปัตยกรรม ความร่วมลักษณะ หรือที่ตั้งอันเหมาะสมในภูมิทัศน์
  - 1.3 สถานที่ (Sites) คือ ผลงานของมนุษย์หรือผลงานอันผสมกันระหว่างธรรมชาติและมนุษย์ เป็นสถานที่ซึ่งไม่มีอาคารอยู่เลย แต่เป็นสถานที่ที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ (Historical) สุนทรียภาพ (Aesthetic) ชาติพันธุ์วิทยา (Ethnological) หรือมานุษยวิทยา (Anthropological)

2. มรดกทางธรรมชาติ หมายถึง ลักษณะทางธรรมชาติอันประกอบด้วย ภูมิสัมฐานทางกายภาพ – ชีวภาพ มีคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์และวิทยาศาสตร์ รวมไปถึงสถานที่ทางธรรมชาติ หรือพื้นที่ที่ธรรมชาติกำหนดขอบเขตไว้แน่ชัด มีคุณค่าทางด้านวิทยาศาสตร์ การอนุรักษ์ หรือความงามแห่งธรรมชาติ ในการจัดมรดกทางวัฒนธรรม ได้จัดประเภทของอนุสรณ์สถานเอาไว้ 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

กลุ่มที่ 1 ซากอารยธรรม (Dead monuments) คือ สถานภาพของโบราณสถานนั้น มีลักษณะเป็นซากหลักฐานทางอารยธรรมในอดีต

กลุ่มที่ 2 อนุสรณ์ที่ยังใช้ประโยชน์ (Living monu-

ments) คือ อนุสรณ์สถานที่ยังคงประโยชน์ทางการใช้สอย สืบทอดประเพณีทางศิลปะ และมีการตกแต่งเสริมความมั่นคงตามลักษณะของสถาปัตยกรรมนั้นๆ

กลุ่มชาวเลในประเทศไทย

“ชาวเล” เป็นคำเรียกภาษาไทยถิ่นใต้ ที่ย่อมาจากคำว่า “ชาวทะเล” โดยรวมมีอยู่ 2 ความหมาย ความหมายที่หนึ่ง หมายถึงคนที่อาศัยอยู่ริมทะเล ประกอบอาชีพประมง หรือหากินอยู่กับทะเล

ความหมายที่สอง เป็นคำใช้เรียกขานกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลออสโตรนีเซียน ซึ่งอาศัยอยู่ตามชายฝั่งหรือเดินทางเร่ร่อนตามเกาะแก่งของทะเลอันดามัน ทางตอนใต้ของประเทศไทย

ปัจจุบันกลุ่มชาวเลในประเทศไทยมีอยู่ 3 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มมอแกน (Moken) หรือสิงทะเล มีถิ่นฐานอยู่ที่เกาะพระทองและหมู่เกาะสุรินทร์ อำเภอกุระบุรี จังหวัดพังงา นอกจากนี้ยังมีพบมอแกนที่เกาะสินไห้และเกาะเหลา จังหวัดระนอง ในหมู่บ้านอูร์กลาไว้อยู่ ที่หาดราไว้อยู่ จังหวัดภูเก็ต และเกาะพีพี จังหวัดกระบี่

2. กลุ่มมอกลอน (Moklen) หรือพวกสิงบก ซึ่งมอแกนเรียกชาวเลกลุ่มนี้ว่า “ออลัง ตามับ” มีถิ่นฐานอยู่ที่เกาะพระทอง อำเภอกุระบุรี จังหวัดพังงา รวมทั้งตามชายฝั่งทะเล จังหวัดพังงา ตั้งแต่บ้านทุ่งน้ำดำ อำเภอตะกั่วป่า บ้านลำปี อำเภอยายเมือง และที่จังหวัดภูเก็ต ในบริเวณแหลมหลา ตำบลไม้ขาว อำเภอถลาง มอแกนและมอกลอนจะมีภาษาใกล้เคียงกันมากซึ่งเป็นภาษาในตระกูลออสโตรนีเซียน

3. กลุ่มอูร์กลาไว้อยู่ (Urak Lavoy) เป็นชาวเลกลุ่มใหญ่ที่มีถิ่นฐานบนเกาะลิหะห์ และที่หาดราไว้อยู่ บ้านสะปำ จังหวัดภูเก็ต จนถึงทางใต้ของเกาะพีพีตอน เกาะจำ เกาะลิคนาใหญ่ จังหวัดกระบี่ เกาะอาดัง เกาะหลีเป๊ะ เกาะราวี จังหวัดสตูล และบางส่วนของเกาะลิบง จังหวัดตรัง นอกจากนี้ยังอาศัยอยู่ทางฝั่งตะวันตกของประเทศมาเลเซีย ภาษาอูร์กลาไว้อยู่ นั้น แม้จะเป็นภาษาตระกูลออสโตรนีเซียนเหมือนกัน แต่ก็พูดกับ มอแกนและมอกลอนไม่รู้เรื่อง เพราะมีศัพท์และสำเนียงต่างกัน (อูร์กลาไว้อยู่: 2557)

อูร์กลาไว้อยู่และมอกลอนตั้งหลักแหล่งค่อนข้างถาวร และมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตไปค่อนข้างมากจนกลายเป็นคนไทย และมีมักถูกเรียกขาน รวมทั้งเรียกตนเองว่า “ไทย

ใหม่” (มูลนิธิสืบนาคะเสถียร: 2545)

บ้านแหลมตึกแก ที่รู้จักกันว่าบ้านไทยใหม่ ตั้งอยู่ในตำบลรัชฎา อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต ตั้งอยู่ในพื้นที่เกาะสิเหร่ ซึ่งอยู่ปลายแหลมตึกแก เป็นหมู่บ้านชุมชนไทยใหม่ (ชาวเล) ตั้งถิ่นฐานมานาน โดยมีตำนานว่าสมัยนั้นมีต้นมะขามขนาดใหญ่ ขนาดของต้น 7-8 คน โอบรอบ และยังมีตึกแกชุกชุม ประกอบกับลักษณะของพื้นที่เป็นแหลมยื่นไปในทะเล ชาวบ้านจึงเรียกว่า “บ้านแหลมตึกแก”

กระบวนการจัดการความรู้ เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้เกิดพัฒนาการของความรู้ หรือการจัดการความรู้ที่เกิดขึ้นภายในองค์กร ซึ่งตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.) มี 7 ขั้นตอนดังนี้ (ไทยออล 2560)

1. การบ่งชี้ความรู้ (Knowledge Identification) เป็นการพิจารณาว่าองค์กรมีวิสัยทัศน์ พันธกิจยุทธศาสตร์ เป้าหมายคืออะไร เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ต้องใช้อะไร ปัจจุบันมีความรู้อะไรบ้าง อยู่ในรูปแบบใด และอยู่ที่ใคร

2. การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition) เป็นการสร้าง แสวงหา รวบรวมความรู้ ทั้งภายใน/ภายนอก รักษาความรู้เดิม แยกความรู้ที่ใช้ไม่ได้แล้วออกไป

3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization) เป็นการกำหนดโครงสร้างความรู้ แบ่งชนิดประเภท เพื่อให้สืบค้น เรียกคืน และใช้งานได้

4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement) เป็นการปรับปรุงรูปแบบเอกสารให้เป็นมาตรฐาน ใช้ภาษาเดียวกัน ปรับปรุงเนื้อหาให้ครบถ้วน สมบูรณ์

5. การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) เป็นการทำให้ผู้ใช้ความรู้เข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่ายและสะดวก เช่น ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) Web board บอร์ดประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) เป็นการแบ่งปัน สามารถทำได้หลายวิธีการ โดยกรณีที่เป็นความรู้ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) อาจจัดทำเป็นเอกสาร ฐานความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือกรณีที่เป็นความรู้ฝังลึก (Tacit Knowledge) จัดทำเป็นระบบทีมข้ามสายงาน กิจกรรมกลุ่มคุณภาพและนวัตกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ ระบบพี่เลี้ยง การสับเปลี่ยนงาน

การยืมตัว เวทีแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นต้น

7. การเรียนรู้ (Learning) เป็นการนำความรู้มาใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ แก้ปัญหา และทำให้เป็นส่วนหนึ่งของงาน เช่น เกิดระบบการเรียนรู้จากสร้างองค์ความรู้ในการนำความรู้ไปใช้ เกิดการเรียนรู้ และประสบการณ์ใหม่ และหมุนเวียนต่อไปอย่างต่อเนื่อง

รัฐภาพร เลิศโกคานนท์ และ วิเชียร เลิศโกคานนท์ (2555) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพชุมชนบ้านเหมืองกุง ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ของอำเภอหาดง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ศักยภาพของชุมชนบ้านเหมืองกุง 2) การมีส่วนร่วมในด้านการพัฒนาชุมชน 3) ศักยภาพในด้านสภาพแวดล้อมของชุมชน 4) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาชุมชน และ 5) แนวทางการจัดการด้านการท่องเที่ยว โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ชุมชนบ้านเหมืองกุง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาของท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า 1) ศักยภาพของชุมชนบ้านเหมืองกุง ในความเห็นของผู้บริหารและผู้นำ ชุมชนเห็นว่าด้านบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมยังไม่มีความพร้อม ส่วนด้านผู้ประกอบการมีความเห็นว่าช่างฝีมือที่มีอยู่ในปัจจุบันในท้องถิ่นมีความพร้อมในการถ่ายทอดความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับคนรุ่นใหม่ แต่คนรุ่นใหม่ในชุมชนยังไม่มีความพร้อมในการรับการถ่ายทอด ในขณะที่กลุ่มนักท่องเที่ยวมีความเห็นเกี่ยวกับความพร้อมและความสามารถของชุมชนบ้านเหมืองกุงว่า มีในระดับมากทั้งในด้านฝีมือการปั้น ลักษณะการปั้น การออกแบบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน และรูปแบบผลิตภัณฑ์ 2) การมีส่วนร่วมในด้านการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวพบว่า ประชาชนยอมรับในด้านประโยชน์โดยรวมจากการท่องเที่ยวในระดับมาก แต่การให้ความร่วมมือยังอยู่ในระดับปานกลาง เพราะมีความคิดเห็นที่แตกแยกกัน ความคิดด้านการพัฒนามีความเหลื่อมล้ำ ระหว่างผู้นำชุมชนกับประชาชน ส่วนผู้บริหาร ผู้นำชุมชนมีความเห็นว่าควรมีการรณรงค์ให้คนในชุมชนมีความร่วมมือกันและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้มากขึ้น 3) ศักยภาพในด้านสภาพแวดล้อมในการพัฒนาพบว่า มีความเห็นแยกออกเป็น 2 แนวทาง โดยผู้บริหาร ผู้นำชุมชน เห็นว่ามีความเหมาะสมและมีความสะดวกในระดับมาก ในขณะที่นักท่องเที่ยวมีความเห็นแตกต่างโดยเห็นว่า ยังต้องพัฒนา

ในอีกหลายๆ ด้าน 4) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนา ชุมชน ด้านผู้บริหาร ผู้นำชุมชนมีความเห็นว่าเป็นเนื่องจากความร่วมมือของคนในชุมชนยังมีน้อย ไม่มีการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง และขาดคนรุ่นใหม่ที่จะมาสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงต้องมีการจัดทำ แผนงานที่ชัดเจน โดยให้หน่วยงานที่มีความรู้ทางวิชาการเข้ามา ร่วมพัฒนา หรือให้ความรู้ที่ถูกต้องและภาครัฐจัดสรรเงินงบประมาณสนับสนุน ส่วนทางด้านผู้ผลิต ผู้ประกอบการ มีความเห็นว่า มีปัญหาด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ไม่ตรงกับความต้องการ มีปัญหาในด้านการผลิตและคุณภาพของวัตถุดิบ รวมทั้งขาดการประชาสัมพันธ์และการจัดกิจกรรม ส่วนในด้านความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเห็นว่า ชุมชนบ้านเหมืองกุงยังต้องมีการพัฒนาในระดับมาก ทั้งในด้านการประชาสัมพันธ์ ทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรมเศรษฐกิจ และโครงสร้างพื้นฐาน 5) แนวทางการจัดการด้านการท่องเที่ยวผู้มีส่วนได้เสีย เห็นว่าควรจัดทำแผนงานการท่องเที่ยวที่ชัดเจน สร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนโดยดึงเยาวชนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งควรพัฒนาปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน และ สภาพแวดล้อมด้านทรัพยากรธรรมชาติ

รุ่งชัย ชวนไชยะกุล (2555) ได้ศึกษาเรื่องการ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและอนุรักษ์ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก วัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกอย่างยั่งยืน รองรับโครงการขยายตัวทางเศรษฐกิจภาคตะวันตกของประเทศ จากการเปิดเขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย 2) เพื่อส่งเสริมการลงทุนภาคธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้เป็นไปในแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3) เพื่อส่งเสริมและสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมการสร้างรายได้ของชุมชนองค์กรต่างๆ ในการร่วมบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ผลวิจัยพบว่า 1) ได้เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชื่อมโยงธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ส่งเสริม การลงทุนภาคธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและนิเวศในเส้นทาง 4 จังหวัดภาคตะวันตก 2) ได้แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเจ้าของพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 3) ได้ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวในรูปแบบการดูแลส่งเสริมสุขภาพควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 4) ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและนิเวศ จากผลการศึกษาตามแผนงานวิจัยนี้ได้ข้อเสนอแนะเชิง

นโยบายและมาตรการส่งเสริมนักท่องเที่ยวสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย ที่ภาครัฐและภาคเอกชนควรส่งเสริมนักท่องเที่ยว โดยพิจารณากำหนดนโยบายและมาตรการ แบ่งเป็นด้านต่างๆ คือ นโยบายด้านการส่งเสริม ตลาดนักท่องเที่ยว นโยบายด้านการส่งเสริมนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ นโยบายการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว นโยบายการพัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตกสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษทวาย นโยบายด้านการส่งเสริมและสนับสนุนด้านที่พักและแหล่งท่องเที่ยว นโยบายการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว นโยบายด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน นโยบายด้านการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ และนโยบายด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ และเชิงคุณภาพ ประชากร และกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน ภูมิปัญญาบุคคล ประชาชนหมู่ที่ 4 บ้านแหลมตึกแก จำนวน 58 คน ผู้ประกอบการภาคธุรกิจใหม่หมู่ที่ 4 บ้านแหลมตึกแก จำนวน 13 คน ภาคีภาคท้องถิ่น ภาครัฐ ภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง จำนวน 9 คน เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การศึกษาจากเอกสาร การเก็บข้อมูลจากภาคสนาม ได้แก่ การศึกษาสำรวจ การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ทั่วไป การสัมภาษณ์ระดับลึก โดยยึดหลักข้อมูลที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย มีการตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านข้อมูล ผู้ศึกษาวิจัย ทฤษฎี และการรวบรวมข้อมูลตรวจสอบข้อมูลโดยใช้เวทีประชาคม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาที่ได้รับจากการศึกษาดูงาน จาก การศึกษาระบบข้อมูลและรูปแบบการจัดตั้งศูนย์มรดกทางวัฒนธรรม ณ อาคารสถาบันพิพิธภัณฑการเรียนรู้แห่งชาติ นิทรรศน์รัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิพิธภัณฑการเรียนรู้ จังหวัดจันทบุรี แบบมีส่วนร่วมของภาคชุมชน ภาครัฐ ภาคท้องถิ่น และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง ทำให้ทราบระบบข้อมูลและรูปแบบการจัดตั้งศูนย์มรดกทางวัฒนธรรมจากแหล่งเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้หลักการจัดพิพิธภัณฑฯ เพิ่มพูนองค์ความรู้ด้านงานพิพิธภัณฑฯ

และเปิดวิสัยทัศน์ใหม่ๆ ในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์สู่ประชาชนในชุมชน

2. ผลการศึกษาที่ได้รับจากการศึกษาความต้องการจำเป็น ความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศูนย์มรดกวัฒนธรรมชาวเลบ้านแหลมตึกแก จากการลงพื้นที่ศึกษาวิจัย: การศึกษาสำรวจ การสัมภาษณ์ทั่วไป การสัมภาษณ์ระดับลึก การสนทนากลุ่ม การเยี่ยมบ้าน และการจัดเวทีประชาคม รับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อศึกษาความต้องการและการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศูนย์มรดกวัฒนธรรมชาวเลบ้านแหลมตึกแก ชุมชนมีความคิดเห็นร่วมกันที่จะให้มีการก่อสร้างศูนย์มรดกวัฒนธรรมชาวเลบ้านแหลมตึกแกขึ้น เพื่อแสดงวัฒนธรรมชาวเลในมิติต่างๆ

3. ผลการศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาดูงาน ณ แหล่งเรียนรู้ต่างๆ กับข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาความต้องการ และความเป็นไปได้ในการจัดตั้งศูนย์มรดกวัฒนธรรมชาวเลบ้านแหลมตึกแก ภายในศูนย์มรดกวัฒนธรรมชาวเลบ้านแหลมตึกแกจะประกอบด้วยห้องแสดงตามมิติต่างๆ รวม 9 มิติ มิติที่ 1 แหลมตึกแก ดินแดนแห่งชาวเล มิติที่ 2 รูปปั้นบุคคลสำคัญ มิติที่ 3 แกะรอยบรรพชน “อูรักลาโว้ย” มิติที่ 4 มิติการดำเนินชีวิต มิติที่ 5 มิติภูมิปัญญาการแสดง “รองเง็ง” มิติที่ 6 พิธีกรรม “ลอยเรือ” มิติที่ 7 การประกอบอาชีพ มิติที่ 8 มิติด้านความภาคภูมิใจที่มีโอกาสเฝ้ารับเสด็จสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และมิติที่ 9 มิติด้านความตาย

4. ผลการศึกษาที่เป็นการสรุปองค์ความรู้จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดตั้งศูนย์มรดกวัฒนธรรมชาวเลบ้านแหลมตึกแก ซึ่งมีความคิดเห็นร่วมกันที่จะให้มีการก่อสร้างศูนย์มรดกวัฒนธรรมชาวเลบ้านแหลมตึกแกขึ้นมาใหม่ และภายในศูนย์มรดกวัฒนธรรมชาวเลบ้านแหลมตึกแกประกอบด้วยห้องแสดง 9 มิติ

5. ผลการศึกษาที่เป็นภาพจำลองภายในศูนย์มรดกวัฒนธรรมชาวเลบ้านแหลมตึกแก ประกอบด้วย 9 ห้องแยกตามมิติต่างๆ

ห้องที่ 1 มิติที่ 1 : แหลมตึกแก ดินแดนแห่งชาวเล

บอกเล่าเรื่องราว บ้านแหลมตึกแก ดินแดนถิ่นอาศัยของคนกลุ่มหนึ่งซึ่งใช้ชีวิตอยู่กับทะเลทั้งในแง่ถิ่นอาศัยและการประกอบอาชีพ ชาวทะเลแห่งบ้านแหลมตึกแกก็

คือ อูรักลาโว้ย หรือโอรังลาอ๊อิด (Orang Laut) มีความหมายว่า คนทะเล

ห้องที่ 2 มิติที่ 2 : รูปปั้นบุคคลสำคัญ

บอกเล่าเรื่องราวบุคคลสำคัญในหมู่บ้านแหลมตึกแก มีทั้งบุคคลที่มีความรู้สามารถ ความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ เช่น เชี่ยวชาญเรื่องการประกอบพิธีกรรม การรักษาพยาบาลพื้นบ้าน ศิลปะการแสดงหรือหัตถกรรมพื้นบ้าน ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่จะสามารถสืบสานรากเหง้าความเป็นชาวอูรักลาโว้ยให้กับลูกหลานสืบไป

ห้องที่ 3 มิติที่ 3 : แกะรอยบรรพชน “อูรักลาโว้ย”

บอกเล่าตำนานของชาวเล “อูรักลาโว้ย” เมื่อครั้งบรรพชนสมัยอดีต เส้นทางการอพยพ การเข้ามาตั้งถิ่นฐาน จนเมื่อเป็น ชาวเล “อูรักลาโว้ย” บ้านแหลมตึกแก อีกทั้งทำความเข้าใจกับบรรพบุรุษรุ่นบุกเบิก ชาติพันธุ์ ภาษา วัฒนธรรม การแต่งกายของบรรพชนสมัยอดีต

ห้องที่ 4 มิติที่ 4 : การดำเนินชีวิต

แสดงให้เห็นถึงการดำเนินชีวิตของชาวเล “อูรักลาโว้ย” ตั้งแต่ การเกิด การเติบโต การดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ ประเพณีวัฒนธรรม การเจ็บไข้และการตาย

ห้องที่ 5 มิติที่ 5 : ภูมิปัญญาการแสดง “รองเง็ง”

แม้जू ถือได้ว่าเป็นผู้ให้กำเนิด “แม่เพลงแห่งอันดามัน”

โดยมีความสามารถในการด้นกลอนสดเป็นทำนองเพลงรองเง็ง และความสามารถด้านการร้อง และร่ารองเง็ง มาตั้งแต่ ปี 2488 ในปี 2520 แม่जूได้รับรางวัลชนะเลิศการร่ารองเง็งของจังหวัดสตูล ปี 2521 ได้รับพระกรุณาจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชให้เข้าเฝ้าและร่ารองเง็งถวาย ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ในปี 2531 คราที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จมาทรงเยี่ยมเฝ้าชาวเลใต้ที่เกาะลิหะเร่ แม่जूได้มีโอกาสร่ารองเง็งถวาย และในวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2535 แม่जूได้รับรางวัลนักรักษ์มรดกไทยดีเด่น สาขาคดนตรีและนาฏศิลป์ ของคณะกรรมการอนุรักษ์มรดกไทย รับพระราชทานโล่และเข็มเกียรติคุณอนุรักษ์มรดกไทย จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ พระตำหนักสวนจิตรลดารโหฐาน กรุงเทพมหานคร (ฤดี ภูมิถาวร : 2538)

ห้องที่ 6 มิติที่ 6 : พิธีกรรม “ลอยเรือ”

แสดงให้เห็นถึงประเพณีและพิธีกรรม “ลอยเรือ” ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษดั้งเดิมของ

ชาวอุรักลาไวย์ ชาวเลเชื่อว่าพิธีลอยเรือนี้จะเป็นพิธีที่ช่วยขับไล่สิ่งชั่วร้ายออกจากหมู่บ้าน ให้เรื่อนำเอาความชั่วร้ายอัปมงคลออกไป พิธีนี้จะปล่อยให้เรือหายไปในทะเลลึก ถ้าเรือกลับขึ้นฝั่ง แสดงว่าเป็นกลางร้ายจะต้องทำพิธีกันใหม่ ประเพณีนี้จะกระทำในวันขึ้น 13-15 ค่ำ และวันแรม 1 ค่ำ ของเดือน 6 และเดือน 11 แต่ละครึ่งใช้เวลา 4 วัน

ห้องที่ 7 มิติที่ 7 : การประกอบอาชีพ

แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ทางอาชีพของชาวเล วิถีชาวเลอุรักลาไวย์ดั้งเดิม คือ การเก็บหาและล่าสัตว์ทะเลมาตั้งแต่สมัยปู่ย่าตาทวด เดินทางไปตามเกาะและชายฝั่งทะเลเพื่อทำมาหากิน “ชาวทะเล” มีวิถีแบบเคลื่อนย้ายบ่อยครั้ง โดยที่มีแหล่งพักพิงชั่วคราวเพื่อเก็บหาและล่าสัตว์ทะเล โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งในระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายน ส่วนในฤดูฝนจะตั้งหลักแหล่งพายุค่อนข้างแรงก็ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชายฝั่งและในป่ามากขึ้น เช่น การตัดไม้มาสร้างหรือซ่อมแซมเรือหาพืชผักจากป่ามาเป็นอาหาร เนื่องจากแถบเกาะภูเก็ตเป็นที่พักอาศัยและแหล่งทำมาหากินมาแต่ครั้งโบราณ จึงรู้จักบริเวณนี้ดีและมีชื่อเรียกสถานที่ต่างๆ เป็นภาษาอุรักลาไวย์

ห้องที่ 8 มิติที่ 8 : ความภาคภูมิใจที่มีโอกาสเฝ้ารับเสด็จสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

แสดงให้เห็นถึงความภาคภูมิใจที่ได้มีโอกาสเฝ้ารับเสด็จสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เมื่อครั้งเสด็จมาที่แหลมตึกแก ข้าราชการได้เกณฑ์ให้คนในหมู่บ้านแหลมตึกแกสร้างซุ้มและเรือนประทับ “บุหรณาวา” อีกพระองค์ที่เสด็จ คือ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมชาวเลที่เกาะสิเหร่ รวมทั้งพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนิตตามาดูก็เคยเสด็จมาที่แหลมตึกแกด้วยเช่นกัน

ห้องที่ 9 มิติที่ 9 : ความตาย

แสดงให้เห็นถึงมิติด้านความตาย อันได้แก่ การเจ็บไข้ได้ป่วยก็จะมีตะหมอก มีสมุนไพรรักษา การมีขนบานศาลกล่าวให้หายเจ็บไข้ได้ป่วย มีการแก้บนเมื่อหายเจ็บไข้ได้ป่วย แต่ถ้าอาการหนักก็จะถึงแก่ความตายจะมีกระบวนการขั้นตอนในการทำศพที่น่าสนใจยิ่ง โดยชาวเลจะมีความเชื่อเรื่องภูติผีวิญญาณอย่างมาก การนับถือศาสนาที่มีประวัติความเป็นมาโดยชาวเลในบ้านแหลมตึกแกมีทั้งศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม

แผนผังภายในศูนย์มรดกวัฒนธรรมชาวเลบ้านแหลมตึกแก จำแนกเป็น 9 ห้อง

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการจัดตั้งศูนย์มรดกวัฒนธรรมชาวเลบ้านแหลมตึกแก” โดยวิธีวิจัยเชิงสำรวจและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึง

1. เพื่อศึกษาค้นคว้า สืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่างๆ แบบมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในขอบเขตของพื้นที่กรณีศึกษา
2. เพื่อศึกษาระบบข้อมูลและรูปแบบการจัดตั้งศูนย์มรดกทางวัฒนธรรมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ แบบมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในขอบเขตของพื้นที่กรณีศึกษา
3. เพื่อจัดการความรู้ ทำให้เกิดระบบข้อมูล แบบมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในขอบเขตของพื้นที่กรณีศึกษา
4. เพื่อสรุปองค์ความรู้แบบมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในขอบเขตของพื้นที่กรณีศึกษา

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. คณะผู้วิจัยได้เข้าถึงและสรุปข้อมูลที่สำคัญและมีความเกี่ยวข้องในการใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดตั้งศูนย์มรดกวัฒนธรรมชาวเลบ้านแหลมตึกแก ในขอบเขตของพื้นที่กรณีศึกษา

2. คณะผู้วิจัยได้ทราบถึงระบบข้อมูลและรูปแบบการจัดตั้งศูนย์มรดกทางวัฒนธรรมต่างๆ ในการนำมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและพัฒนาศูนย์มรดกวัฒนธรรมชาวเลบ้านแหลมตุ๊กแกให้มีภาพลักษณ์ใหม่ที่สามารถตอบสนองถึงประโยชน์ในการใช้งานของคนในชุมชนและผู้ที่มีความสนใจ

3. คณะผู้วิจัยได้ทำการสรุปองค์ความรู้ที่เกิดจากการลงพื้นที่และคลุกคลีกับผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด ซึ่งได้จัดหมวดหมู่ขององค์ความรู้ได้อย่างเป็นระบบและง่ายต่อการนำมาใช้ ในขอบเขตของพื้นที่กรณีศึกษา

4. คณะผู้วิจัยได้ทำการสรุปความรู้ด้านวัฒนธรรมชาวเลบ้านแหลมตุ๊กแกให้มีความเข้าใจง่าย และลำดับความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องไว้เป็นมิติต่างๆ รวม 9 มิติด้วยกัน ดังนี้ มิติที่ 1 แหลมตุ๊กแก ดินแดนแห่งชาวเล มิติที่ 2 รูปปั้นบุคคลสำคัญ มิติที่ 3 แกะรอยบรรพชน “อุรุลลาไว้วัย” มิติที่ 4 มิติการดำเนินชีวิต มิติที่ 5 มิติภูมิปัญญาการแสดง “รองเง็ง” มิติที่ 6 พิธีกรรม “ลอยเรือ” มิติที่ 7 การประกอบอาชีพ มิติที่ 8 มิติด้านความภาคภูมิใจที่มีโอกาสเฝ้ารับเสด็จสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และมิติที่ 9 มิติด้านความตาย ซึ่งจัดแสดงภายในศูนย์มรดกวัฒนธรรมชาวเลบ้านแหลมตุ๊กแก จำแนกเป็น 9 ห้อง ซึ่งได้มีการจัดแสดงความรู้ดังกล่าวไว้ ณ ศูนย์มรดกวัฒนธรรมชาวเลบ้านแหลมตุ๊กแก เพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถเรียนรู้และเกิดความรู้ได้ด้วยตนเองและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ให้แก่ชุมชนไม่ว่าจะเป็นชุมชนบ้านแหลมตุ๊กแกเองหรือชุมชนต่างในหมู่บ้านใกล้เคียงหรือชุมชนที่สนใจ

อภิปรายผล

ผลที่ได้จากการศึกษาคณะผู้วิจัยพบว่า การพัฒนาการจัดตั้งศูนย์มรดกวัฒนธรรมชาวเลบ้านแหลมตุ๊กแก นั้นเป็นแนวทางในการพัฒนาสนับสนุน ส่งเสริม อนุรักษ์ พื้นฟูให้ชุมชนมีความก้าวหน้าและสามารถแข่งขันได้ และยังสามารถช่วยเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน รวมไปถึงการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจัด ภูมิทัศน์ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยสวยงาม เพื่อแสดงให้เห็นถึงด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความแตกต่างและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นของพื้นที่ชุมชนหมู่ที่ 4 บ้านแหลมตุ๊กแก ตำบลรัชฎา อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต จึงควรแก่การอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่านี้ไปพร้อมๆ กัน และสามารถที่

จะพัฒนาเพิ่มเติมในส่วนของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งในเชิงของศิลปวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้ซึ่งอาจต้องมีการเขียนแผนงานไว้อย่างชัดเจนเพื่อการนำไปปฏิบัติที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับ รัชฎาพร เลิศโกคานนท์ และ วิเชียร เลิศโกคานนท์ (2555) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพชุมชนบ้านเหมืองกุ้งให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ของอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ได้วิจัยพบว่า การพัฒนาศักยภาพชุมชนบ้านเหมืองกุ้งให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นนอกจากจะต้องได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนแล้วนั้นการเขียนแผนงานการปฏิบัติให้สามารถนำไปใช้ได้มีความสำคัญและจำเป็นเป็นอย่างมากในการจะพัฒนาชุมชนให้ประสบผลสำเร็จ และยังสอดคล้องกับ รุ่งชัย ชวนไชยะกุล (2555) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและอนุรักษ์ ในเขต 4 จังหวัดภาคตะวันตก พบว่า ได้มีการส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและได้มีแนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แบบมีส่วนร่วมของชุมชนเจ้าของพื้นที่ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งในส่วนของชาวชุมชนบ้านแหลมตุ๊กแกนั้นจะต้องมีความร่วมมือและช่วยกันในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของตนไว้เพื่อให้ถึงรุ่นลูกรุ่นหลานสืบไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. นโยบายด้านการส่งเสริมธำรงไว้ซึ่ง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัดภูเก็ตควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาสนับสนุน ส่งเสริม อนุรักษ์ พื้นฟู ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเป็นการประกาศถึงความน่าสนใจและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนบ้านแหลมตุ๊กแกที่มีศิลปวัฒนธรรมที่เป็นของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นด้านการค้าเดินชีวิต แสดงให้เห็นความเป็นมาของชาวเลตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน เรื่องราวบุคคลสำคัญในหมู่บ้านแหลมตุ๊กแก มีทั้งบุคคลที่มีความรู้สามารถ ความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ตำนานของชาวเล “อุรุลลาไว้วัย” เมื่อครั้งบรรพชนสมัยอดีต เส้นทางการอพยพ การเข้ามาตั้งถิ่นฐาน การแสดงต่างๆ ที่ควรอนุรักษ์ไว้ โดยเฉพาะการแสดงรองเง็ง ซึ่งเป็นการแสดงที่ชาวบ้านแหลมตุ๊กแกมีความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาการแสดงที่โดดเด่นและเป็นอัตลักษณ์อย่างยิ่ง โดยมีแม่จิว

หรือ แม่จิว ประโมงกิจ เป็นศิลปินรองเง็งที่มีชื่อเสียงโด่งดัง ประเพณีและพิธีกรรม “ลอยเรือ” ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษดั้งเดิมของชาวอุรักลาโว้ย เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ให้รุ่นลูกรุ่นหลานต่อไป

2. นโยบายด้านการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน โดยภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัดภูเก็ต รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านแหลมตุ๊กแกให้เป็นที่รู้จัก เป็นการประชาสัมพันธ์ชุมชนบ้านแหลมตุ๊กแกให้กว้างขวางมากขึ้นทั้งในระดับอำเภอ จังหวัด หรือแม้แต่ในจังหวัดใกล้เคียงเพิ่มขึ้น

3. นโยบายด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถของชาวชุมชนแหลมตุ๊กแก เมื่อได้พัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมแล้วภาครัฐ ภาคเอกชนควรวางแนวทางให้ความรู้ด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนบ้านแหลมตุ๊กแก เพื่อเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของชุมชนบ้านแหลมตุ๊กแก และเป็นเสมือนตัวแทนของจังหวัดภูเก็ต ในการถ่ายทอดศิลปะภูมิปัญญาท้องถิ่น และควรมุ่งเน้นส่งเสริมความรู้เรื่องการอนุรักษ์ซึ่งศิลปวัฒนธรรมที่ดีอย่างถูกต้องให้กับชาวชุมชนบ้านแหลมตุ๊กแก เพื่อให้ชาวชุมชนเกิดความรักความหวงแหนในสิ่งที่บรรพบุรุษได้คิดปฏิบัติและสืบทอดกันมา โดยให้ชาวชุมชนเป็นตัวแทนในการเผยแพร่และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามให้อยู่คู่ไปกับชุมชนบ้านแหลมตุ๊กแกต่อไป

4. นโยบายด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัดภูเก็ตควรจัดให้มีโครงการอบรมความรู้และความสามารถด้านการแข่งขันให้กับชาวชุมชนบ้านแหลมตุ๊กแกเป็นระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานต่างๆ ของชุมชนเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ชาวชุมชนบ้านแหลมตุ๊กแกควรช่วยกันปฏิบัติตาม

แผนงานที่วางไว้อย่างรอบคอบ พร้อมด้วยผู้นำชุมชนเองก็ ต้องมีความใส่ใจและมีความตั้งใจที่จะพัฒนาให้ชุมชนได้ สามารถเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดีงามเฉพาะท้องถิ่นไว้ให้ได้ ซึ่งในส่วนนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ก็ควรเข้ามาช่วยในส่วนของการดำเนินงานต่างๆ เช่นกัน เพื่อให้ทั้งคนในชุมชนบ้านแหลมตุ๊กแกที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในศิลปะท้องถิ่นและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่มีความเชี่ยวชาญการทำงานบริหารในภาพรวม สามารถทำงานไปพร้อมกัน เพื่อให้องค์ความรู้ที่ได้มาเกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยในชุมชนอื่นๆ ของจังหวัดภูเก็ตซึ่งมีศิลปวัฒนธรรมที่มีความน่าสนใจและมีเอกลักษณ์เป็นของท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนต่างๆ เกิดการอนุรักษ์และอนุรักษ์ไว้ซึ่งความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้รุ่นลูกรุ่นหลานสืบไป

2. การวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยร่วมกันระหว่างชุมชนที่มีศิลปวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ภายในจังหวัดภูเก็ต และนำเสนอข้อมูลที่ได้ในเชิงที่ให้เห็นว่าในแต่ละชุมชนมีศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ที่น่าสนใจอย่างไรบ้าง และสามารถนำไปต่อยอดได้อย่างไร และสามารถอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนได้อย่างไรบ้าง อาจต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ

3. การวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยเชิงเปรียบเทียบกับชุมชนทั้งภายในและนอกจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลที่มีความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันด้านศิลปวัฒนธรรม ทำให้เกิดการเทียบเคียงแนวทางปฏิบัติที่สามารถดำเนินการได้สำเร็จภายใต้บริบทที่อาจจะคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันได้

เอกสารอ้างอิง

- ณวรรณ สายเชื้อ. (2541). *แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาเมืองสงขลา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ไทยออล. (2560). *การจัดการความรู้*. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2560. [Online]. Available. เข้าถึงได้จาก <http://www.thaiall.com/km/index.htm>.
- รุ่งชัย ชวนไชยะกุล. (2555). *การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและอนุรักษ์ในเขต 4 จังหวัด ภาคตะวันตก*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- รัชฎาพร เลิศโกศานนท์ และวิเชียร เลิศโกศานนท์. (2555). *การพัฒนาศักยภาพชุมชนบ้านเหมืองกุงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ฤดี ภูมิถาวร. (2538). ส.071 *ท้องถิ่นของเรา จังหวัดภูเก็ต*. (เอกสารประกอบการสอน). (พิมพ์ครั้งที่ 4). ภูเก็ต : โรงพิมพ์โรงเรียนสตรีภูเก็ต.
- มูลนิธิสืบนาคะเสถียร. (2545). *กลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลในประเทศไทย*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : http://www.seub.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=187:libery&catid=61:2009-11-12-08-41-17&Itemid=76. (สืบค้นข้อมูลวันที่ 9 มิถุนายน 2558).
- อุรักลาไวย์. (2557). (ออนไลน์). เข้าถึงข้อมูลได้จาก : <http://th.wikipedia.org/wiki/อุรักลาไวย์>. (สืบค้นข้อมูลวันที่ 9 มิถุนายน 2558).

References

- Nawat Saichua. (1998). *Guidelines for Local Development and Conservation: the Case of Songkla*. Master's Thesis Department of Region and Urban Planning. Chulalongkorn University. Bangkok. (in Thai).
- Orang Laut. (2014). [Online]. Retrieved June 9, 2015, from <http://th.wikipedia.org/wiki/อุรักลาไวย์>. (in Thai).
- Rungchai Chuanchaiyakul. (2012). *Development of Health and Conservative Tourism at Region 4 Western Cluster Provinces*. Bangkok: National Research Council. (in Thai).
- Rachadaporn Lerdpokanon and Wichien Lerdpokanon. (2012). *Capacity Building of Muangkung community as an Art, Cultural and Local Wisdom destination*. Nontaburi: Sukhothaimatirat Open University. (in Thai).
- Ruedee Phoomtaworn. (1995). S.071 *Our Locality, Phuket Province*. (Teaching Manual). 4th Edition. Phuket: Satee Phuket High School Publisher. (in Thai).
- Seub Nakhasathien Foundation. (2002). *Ethnic Group of Sea Gypsea*. Retrieved June, 6, 2015 [Online]. From http://www.seub.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=187:libery&catid=61:2009-11-12-08-41-17&Itemid=76. (in Thai).
- Thai All. (2017). *Knowledge Management*. Retrieved January 17, 2017, [Online] from <http://www.thaiall.com/index.htm>. (in Thai).